

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi
Norske Reindrifsamers Landsforbund
Nøørjen Båatsoesaemiej Rijkkesaervie
Sami Reindeer Herders' Association of Norway

NRLS KRAV TIL REINDRIFSAVTALE 2020 – 2021

Innhold

1. INNLEDNING	4
1.1 Grunnlaget for avtaleforhandlingene	4
1.2 Målsetningen om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift	5
2. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKOLOGISK	6
BÆREKRAFTIG NÆRING	6
2.1 Inngrep i beiteland må reduseres	6
2.2 Reinbeitedistriktene må styrkes m.h.t administrasjon, areal- og ressursforvaltning.....	13
2.3 Fylkesmannen og landbruksdirektoratets kunnskaper om reindrift og reinbeitedistriktene må økes betydelig.....	16
3. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKONOMISK BÆREKRAFTIG NÆRING	17
3.1 Reindriften må sikres stabile beitearealer og mindre tap til rovvilt.....	17
3.2 Klima- og miljøtilskudd til utmarksbeite i reindriften.....	20
3.3 Reindriftens driftsbygninger og anlegg må unntas eiendomsskatt	20
4. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN KULTURELL	21
BÆREKRAFTIG NÆRING	21
4.1 Reindriftens rett til selvbestemmelse og selvstyre må respekteres	21
4.2 Reindriften må styrkes som familiebasert næring	21
4.3 Kjønnsbalanse i styrer og verv.....	25
4.4 Det må etableres gode generasjonsovergangsordninger	25
5. SIKRING AV VELFERDSORDNINGER OG HMS	27
5.1 Helse, miljø og sikkerhet (HMS).....	27
5.2 Økonomiske ordninger ved sykdom, ulykker, omsorg og dødsfall	28
5.3 Tilskudd til avløser ved svangerskap	29
5.4 Det må etableres tilskuddsordning for ferie og fritid.....	29
5.5 Tidligpensjon i reindriften.....	29
6. NRLS PRIORITERINGER FOR AVTALEÅRET 2020 - 2021	30
7. MINDREFORBRUK 2018-2019	30
8. FORVENTNINGER TIL FORHANDLINGRESULTATET FOR AVTALEÅRET 2020-2021 OG NRLS KRAV TIL ØKONOMISKE TILTAK	30
8.1 Økonomisk ramme	31
8.2 Utviklings - og investeringstiltak	31
9. KOSTNADSSENKEDE OG DIREKTE TILSKUDD	34
9.1 Distriktstilskudd	34
9.2 Produksjonspremie.....	35

9.3 Kalveslaktetilskudd	35
9.4 Etableringstilskudd	35
9.5 Driftstilskudd til sideordnet rekrutteringsandel.....	35
9.6 Særskilt driftstilskudd til ungdom.....	35
9.7 Ektefelle - /samboertillegg.....	36
9.8 Driftstilskudd til siidaandeler der kvinner står som eneste leder	36
9.9 Klima og miljøtilskudd for utmarksbeite i reindriften.....	36
10. ETABLERING AV REINDRIFTSFAGLIGE PLANKONSULENTER INNENFOR REINBEITEOMRÅDENE	36
11. VELFERDSORDNINGER.....	36
12. ORGANISASJONSTILSKUDD	37
13. KRISEBEREDSKAP.....	37
14. ØVRIGE ORDNINGER	38
15. SAKER UTENFOR REINDRIFTSAVTALENS ØKONOMISKE RAMMER	38
15.1 Saker under Landbruks- og matdepartementet	38
15.2 Saker under Klima- og miljødepartementet.....	40
15.3 Saker under Kommunal- og moderniseringsdepartementet.....	40
15.4 Saker under Samferdselsdepartementet.....	41
15.5 Saker under Finansdepartementet	41
16. SAMLET KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE 2020 - 2021	42
Fordeling av de ulike postene (mill. kroner)	42

1. INNLEDNING

Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) legger med dette fram krav om totalramme og fordeling av poster for avtaleperioden 2020-2021. Kravet danner grunnlag for forhandlinger om reindrifftsavtale med Landbruks- og matdepartementet (LMD).

NRLs krav synliggjør både reindriftens økonomiske behov og de utfordringer som næringen står ovenfor sett i et videre perspektiv. NRL mener denne tilnærmingen gir et bedre bilde av reindriftens situasjon, og dermed også et bedre grunnlag for å vurdere økonomiske tiltak.

1.1 Grunnlaget for avtaleforhandlingene

Grunnlaget for avtaleforhandlingene er Hovedavtalen. Denne ble inngått mellom Staten v/ Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen v/ NRL i 1976, og ble revidert den 26.02.93. Hovedavtalen legger til grunn at partene skal føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på å utvikle reindriftsnæringen i tråd med omforente mål og retningslinjer for reindriftpolitikken. Den legger også premisser for hvilke tiltak det kan forhandles om, herunder økonomiske virkemidler samt tiltak om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål som er viktig for utviklingen av næringen.

NRL er ikke bare en interesse- og næringsorganisasjon for reindriften, men er også en urfolksorganisasjon som gjennom sitt arbeid skal sikre reindriften som en spesifikk samisk næring, kulturbærer og urfolksnæring. Reindriften danner det viktigste materielle grunnlaget for samisk kultur og samfunnsliv, og hvor statlige myndigheter i hht. Grunnloven § 108 skal sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Dette innebærer en positiv utvikling som skal bidra til å gi næringen gode rammevilkår i tråd med tradisjonell reindriftsutøvelse og verdigrunnlag. NRL viser til at Staten har en forpliktelse til å sikre reindriften som urfolksnæring i hht. til internasjonale konvensjoner, herunder *FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter* artikkel 27 jfr. artikkel 1, og *ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater* samt *FNs Erklæring om urfolks rettigheter* av 2007 og sluttdokumentet fra The World Conference on Indigenous Peoples av 22. - 23. september 2014.

NRL viser til at reindriften som en tradisjonell urfolksnæring og kulturbærer bidrar med verdiskapning i form av reinkjøttproduksjon, produksjon av tradisjonelt håndverk og design, kulturformidling m.m. Reindriften utnytter naturressurser som få andre kan utnytte, og hvor bruken danner et unikt kulturlandskap. Dette er verdier som samlet sett må avspeiles i målene om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift.

1.2 Målsetningen om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift
NRL legger til grunn den tredelte målsetningen om økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Bærekraftmålene virker inn på hverandre og er tett knyttet sammen som følge av samspillet mellom tilgjengelige beitearealer, reinflokken og menneskene i næringen.

Myndighetene viser til at reindriften skal driftes med utgangspunkt i en *bærekraftig utvikling*. Mens begrepet *bærekraft* brukes om noe som er holdbart og framtidsrettet, handler *utvikling* om at noe skal endres suksessivt. Fra næringens side oppfattes disse begrepene som motstridene. En bærekraftig utvikling i reindriften handler om å imøtekomme behovene til dagens generasjon, uten at dette reduserer mulighetene for kommende generasjoner.

For å oppnå målene om en bærekraftig reindrift, må følgende grunnleggende faktorer ligge til grunn:

- At retten til stabile og forutsigbare beitearealer sikres mot inngrep og forstyrrelser
- At rovvilttap, tog- og bilpåkørsler m.m reduseres
- At reindriftsutøvernes rett til selvbestemmelse gjennom medvirkning og innflytelse sikres og etterleves i forvaltningen
- At reindriften tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper respekteres, vektlegges og etterleves av forvaltningen
- At næringen sikres god produktivitet, markedstilgang, kostnadseffektivitet og gode priser på reinprodukter
- At næringen sikres gode og rettferdige skatte- og avgiftsordninger
- At reindriftsutøverne sikres gode rekrutterings- og generasjonsovergangsordninger
- At reindriftsutøverne sikres tilgang til nødvendige HMS- og velferdsordninger
- At distriktene sikres ressurser til å ivareta sine interesser

NRL mener at reindriftsavtalen er et sentralt virkemiddel for å nå disse målsetningene. NRL er opptatt av at bærekraftmålene skal utvikles på næringens egne premisser, og at reindriften på et selvstendig grunnlag skal definere innholdet i disse. Grunnen til dette er at bærekraftkriteriene for de ulike reinbeitedistriktene i stor grad avhenger av de topografiske- og naturgitte forutsetninger som næringen driver under, noe som innebærer at kriteriene vil variere ut fra hvilket område man befinner seg i. Hvordan

dette slår ut i praksis, er det kun utøverne selv som har erfaring og kunnskaper om.

Med utgangspunkt i St.t.mld. nr. 32 (2016-2017) om reindrift *Lang tradisjon – unike muligheter* (heretter omtalt som stortingsmelding om reindrift), er NRL invitert til å inngå i et samarbeid med Sametinget og LMD for gjennomgang av kriterier for bærekraftmålene i reindriften. NRL mener at nedsettelse av arbeidsgruppe med kort frist for gjennomføring av dette arbeidet i liten grad vil gjøre det mulig å få kartlagt hvilke faktorer som er avgjørende for bærekraften i de ulike beiteområdene. NRL har imidlertid foretatt oppnevning til arbeidsgruppen, og anser dette som et viktig utgangspunkt for det videre arbeid.

NRL mener at en felles forståelse av bærekraftmålene vil bidra til en bedre tilpassing av rammebetingelsene i næringen, og gjøre det lettere å nå målene. I avtalesammenheng vil det også bidra til å gjøre det enklere å identifisere tiltak og virkemidler for å utvikle reindriften i ønsket retning.

2. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKOLOGISK BÆREKRAFTIG NÆRING

NRL mener at det er naturlig at statlige myndigheter som i stor grad bidrar til arealpresset mot reindriften, også sørger for at forvaltningen har nødvendige kunnskaper om reindriften, og at reindriften har 1) tilstrekkelig med administrative ressurser, 2) tilgang på planfaglig ekspertise i arealsaker og 3) proseshjelp i tunge inngrepssaker.

2.1 Inngrep i beiteland må reduseres

I stortingsmeldingen om reindrift er det et uttalt mål å øke produksjonen og lønnsomheten i reindriften. Denne målsetningen vil vanskelig kunne nås så lenge nedbygging av reindriften arealer fortsetter med samme tempo som i dag. Beitearealene blir stadig mindre som følge av at konkurrerende arealinteresser som eksempelvis gruvedrift, energiutbygginger, hyttebygging, motorisert ferdsel i utmark, infrastruktur, rovvilt m.m. stadig vinner større terreng på bekostning av reindriften. NRL viser til nyere forskning som dokumenterer at effekten av utbygginger påvirker reinens beitemønster ved at de unnviker områder i nærhet av infrastruktur og hvor det er aktivitet fra rovvilt og mennesker. Dette er grundig dokumentert gjennom flere forskningsstudier.¹

---

¹ Her kan det vises til lokale studier ved: Flydal et. al (2004) og (2009), Baskin og Hjältén (2001), Nieminen (2013), Bergmo (2011), Colman et.al. (2012) og (2013)

Nedbygging av reindriftens arealer skjer til tross for at det i hht. flere lover er etablert verktøy som legger til rette for å følge opp nasjonale mål om å ivareta det materielle grunnlaget for den samiske reindriften. Dessverre blir disse i liten grad fulgt opp av beslutningsorganene som synes å ha manglende vilje til å ivareta reindriftens interesser. Noen av årsakene til dette, kan skyldes at arealforvaltningen mangler kunnskaper og kompetanse om reindrift. Økt produksjon vil derfor avhenge av faktorer som i stor grad ligger under statens myndighetsområde og ikke reindriften.

I hht. stortingsmeldingen legger Regjeringen til grunn at reindriften må sikres tilgang til nødvendige arealer som en sentral forutsetning for å oppnå målet om økt produksjon og lønnsomhet. NRL vil understreke at reindriften ikke bare skal ha en *tilgang* til arealene, men har *rett* til å bruke og bestemme over sine tradisjonelle beiteområder. Retten til beitearealer handler både om å nå et mål om produksjon og lønnsomhet på den ene siden, og om å sikre reindriftskulturen for framtiden på den andre.

I stortingsmeldingen vises det også til at den interne konkurransen om beitearealene har vært fremtredende i områder «...hvor reintallet ikke har vært i samsvar med beitegrunnlaget...». Ettersom beitegrunnlaget blir stadig innskrenket, vil kravet om et reintall som samsvarer med beitearealene bety at man på et gitt tidspunkt ikke har flere arealer å tilpasse seg på. Derfor vil målet om et reintall som er tilpasset beitearealene først kunne oppnås når beitearealene er stabile og forutsigbare. I denne sammenhengen har effekter av klimaendringer fått en stadig større betydning.

Tålegrensen for inngrep er overskredet i mange reinbeitedistrikter, og det er derfor knyttet sterke forventninger til at Regjeringen følger opp målet i stortingsmeldingen om å sikre den *økologiske bærekraften* i form av beitearealer. Dette er også i tråd med *Nasjonale forventninger til kommunal- og regional planlegging for perioden 2019 – 2023*, hvor en tydelig retning for samfunnsutviklingen er å redusere nedbygging av naturen. Dette står helt sentralt i forhold til å ivareta den nomadiske driftsformen, og for å opprettholde balansen mellom reinflokk og ressursgrunnlag. En stabil arealsituasjon er også nøkkelen til god produksjon og lønnsomhet i næringen.

NRL mener at det i forlengelsen av statens mål om å redusere nedbygging av naturen i hht. *Nasjonale forventninger til kommunal- og regional planlegging for*

Regionale studier: Skarin et al. (2008), Helle et al. (2008), Vistnes og Nellemann (2001), Skarin et al. (2004) og (2010), Skarin (2007), Lundqvist (2007), Kumpula et al. (2007), Anttonen et al. (2007), Skarin et al. (2013)

perioden 2019 – 2023, er naturlig å konkretisere dette gjennom statlige planretningslinjer. Det er åpenbart et behov for statlige planretningslinjer og rettslige styringsmekanismer som sikrer at reindriftas arealbehov integreres i forvaltningens beslutningsgrunnlag. Dette vil redusere antall saksprosesser samt begrense ressursbruk og skadevirkninger for reindriften. I dette arbeidet må også reindriftens erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper implementeres. NRL mener dette vil være et viktig rammeverk for all statlig, regional og kommunal arealplanlegging som berører det samiske reinbeiteområdet og vil bidra til større grad av forutsigbarhet for reindriften.

Behovet for statlige planretningslinjer synes å ha økt med omlegging av den regionale reindriftsforvaltningen. NRL har fått flere tilbakemeldinger fra reinbeitedistrikter om at fylkesmannen i færre og færre arealsaker fremmer innsigelser til tross for at tiltaket vil innebærer negative konsekvenser for reindriften. Denne utviklingen er svært bekymringsfull, da reindriften som en spesifikk samisk næring og urfolksnæring har en viktig nasjonal og regional interesse i form av at næringen både er en spesifikk samisk næring, kulturbærer og en del av en urfolkskultur der kulturlandskapet og bruken av naturen står sentralt. NRL mener staten innehar en helt klar forpliktelse til å sikre reindriftens rett til stabile og forutsigbare beiter, og at innsigelser blir brukt som et verktøy for å redusere inngrep som vil medføre negative konsekvenser for reindriften. NRL mener denne situasjonen vil utfordre Sametinget i tiden som kommer, da de i større grad vil måtte anvende sin innsigelseskompetanse i reindriftssaker.

NRL viser til at reindriftens erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper skal brukes som kunnskapsgrunnlag i saker som berører reindriften. Disse kunnskapene er anerkjent i naturmangfoldloven § 8 annet ledd, og skal respekteres og etterlevs av forvaltningen. Reindriftens erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper vil være en viktig kunnskapskilde for hvordan inngrep vil innvirke på næringsutøvelsen. Dette gjelder ikke bare i forhold til inngrepet i seg selv, men også i forhold til kumulative virkninger og hvordan klimaendringer bidrar til å forsterke konsekvensene av inngrep.

Arealinngrep fører ikke bare til reduksjon av beitearealer, men hvor det også er dokumentert at inngrepssituasjon fører til stress og merarbeid for reieierne, jfr. forskningsstudier nedfelt i rapporten «*Reindriftens hverdag*».

NRL mener det er et tankekors at hele 70 % av reieierne må forholde seg til minst 4 inngrep på en og samme tid. På toppen av dette kommer andre belastninger, herunder tap til rovvilt. I omtalte rapport slås det fast at dette belastningsomfanget kan utgjøre en helserisiko. *Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK)*

artikkel 8 gir beskyttelse mot tiltak som kan ramme menneskers helse, og vil være aktuell i forhold til belastningsskader som skyldes arealinngrep. Dette innebærer at statlige myndigheter ikke står fritt til å opptre på en slik måte at dette rammer reineiernes fysiske eller psykososiale helse, og som skaper en stressituasjon som gjør at reineierne blir sårbare for ulykker under arbeid i felten.

NRL deler synet som fremmes i stortingsmeldingen om at reindriften er sårbar for påvirkninger som reduserer størrelsen eller kvaliteten på beitelandet, og at et distrikts totale beitekapasitet er betinget av beitebalansen mellom de ulike årstidbeitene. Det er på bakgrunn av dette vi har forventninger om at det iverksettes tiltak som sikrer stabile og forutsigbare beitearealer for reindriften.

NRL vil understreke at reindriftsamene gjennom bruken av sine tradisjonelle beiteområder har utviklet en kultur som er i stadig utvikling, og som er en særegen næring for det samiske folk. Staten er forpliktet til å sikre at reindriftsamenes rettigheter og retten til å utvikle sin næring er i samsvar med internasjonale rettsregler, slik at også framtidige generasjoner har mulighet til å drive med reindrift. NRL mener Staten fortsatt har en vei å gå i forhold til dette.

NRL vil også understreke at staten ved sin tilslutning til FNs Urfolkserklæring og sluttdokumentet fra Verdenskonferanse for urfolk 2014 har forpliktet seg til å innhente et fritt og forhåndsinformert samtykke ved innføring av lover, planer og tiltak som berører reindriftsutøvere eller deres landområder. Dette prinsippet skal implementeres i statlig, regional og kommunal virksomhet som berører reindriften og næringens arealbruk, og hvor Regjering og Storting har en særskilt forpliktelse til å påse at dette blir fulgt opp. NRL vil i denne sammenheng få understreke at prinsippet om samtykke jevnlig brytes ved at det innføres stykkvise endringer i reindriftsloven som verken Sametinget eller NRL har gitt sin tilslutning til. Loven blir gjennom dette fragmentert og mister ytterligere legitimitet i reindriften.

Reindriftenes rett til selvbestemmelse må anerkjennes og respekteres

I likhet med andre urfolk, har reindriftsamene i utøvelsen av sin rett til selvbestemmelse, også rett til selvstyre i saker som angår interne forhold. Dette er en rettighet som verken kan tildeles eller inndras av statlige myndigheter.

Retten til selvbestemmelse er et resultat av en utvikling i FNs organer og instrumenter over flere tiår, og hvor det mest autoritative bidraget gis av *FNs internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter av 1966*. I artikkel 1 slås det fast at selvbestemmelsesretten gjelder for «alle folk». Urfolks rett til selvbestemmelse er i dag folkerettslig anerkjent, og er blant annet nedfelt i *FNs erklæring om urfolks rettigheter*. Urfolkserklæringen bygger på universelle rettigheter som har sitt grunnlag i internasjonal sedvanerett. Dette innebærer at Urfolkserklæringen på flere

områder gir uttrykk for alminnelige internasjonale rettsprinsipper som er juridiske bindende for statene.

Selvbestemmelsesretten kan ses i lys av to dimensjoner. Den ene dimensjonen er retten til selvstyre i saker som angår urfolks indre anliggender og følger bl.a av erklæringens artikkel 4. Den andre dimensjonen er retten til politisk integrering gjennom forhandlinger eller konsultasjoner der en søker enighet om beslutninger og tiltak mellom staten og urfolk. For reindriften innebærer dette en rett til fritt å kunne råde over sitt livsgrunnlag og sine naturressurser, og hvor beitearealer som er nødvendig for å sikre reindriftens eksistensgrunnlag ikke kan nedbygges uten samtykke.

NRL vil vise til at FNs spesialrapportør for menneskerettigheter og miljø, David R. Boyd, besøkte Norge høsten 2019, og hvor han etter dette besøket utarbeidet rapporten *Norway – End of Mission Statement*, datert 23. september 2019. Her retter han bl.a fokus på forholdet mellom urfolk, menneskerettigheter og miljø, hvor han understreker at Norges mangeårige og pågående lederskap på internasjonalt nivå har vært rettet mot å beskytte miljø og menneskerettigheter. Boyd mener derfor at Norge bør ta initiativ til å få utarbeidet en modell for hvordan verden kan beskytte urfolksrettigheter og miljøet, herunder også rette fokus på sammenhengen mellom menneskerettigheter, sunne økosystemer og menneskers helse. Han påpeker også at Norge bør doble innsatsen i forhold til å sikre at samenes rett til et fritt og forhåndsinformert samtykke blir etterlevet, slik det følger av FNs Urfolkserklæring.

Til tross for at det i hht. reindriftsloven av 2007 er lagt rammer som skal bidra til å sikre større grad av internt selvstyre i næringen, har overgangen fra statlig styring til økt grad av selvstyre vært utfordrende. Med utgangspunkt i reindriftsavtalen 2015-2016 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle se på hvordan reindriften kunne ivareta selvstyre og internkontroll. Dette arbeidet ledet til en rapport² som dannet grunnlag for oppfølging og iverksetting av konkrete tiltak, og som ledet til et forslag til kursprogram og budsjett. NRL anser det som svært viktig å få videreført dette arbeidet.

Lovfesting av konsultasjonsordningen og utarbeidelse av konsultasjonsveileder

Retten til selvbestemmelse innebærer også en rett til aktiv deltakelse i avgjørelser som har betydning for de som blir berørt, og deltakelsen må være effektiv på en slik måte at den har innvirket på avgjørelsens innhold. Retten til konsultasjoner er et viktig element i denne sammenheng, både som en del av forvaltningens plikt til

---

² *Utfordringer for selvstyre i reindriftnæringen - Tiltak for å nå mål om bærekraftig reindrift* (Rapport nr. 2016/7)

forsvarlig saksbehandling og for at myndighetene skal ha et bedre grunnlag å fatte avgjørelser på.

I 2018 ble det lagt fram et forslag om å lovfeste konsultasjonsplikten, herunder at det også skal gjelde en konsultasjonsplikt for kommuner og fylkeskommuner. NRL mener dette er et viktig forslag, fordi en slik plikt bl.a vil spare både kommunene og reinbeitedistrikter for ekstra klagerunder og påfølgende rettsaker som både fordyrer og forlenger saksprosessene. Forslaget går i all hovedsak ut på å lovfeste bestemmelsene i den allerede inngåtte konsultasjonsavtale, men hvor også kommuner og fylkeskommuner skal konsultere i saker som berører samiske interesser. NRL mener det er helt naturlig at det innføres en konsultasjonsplikt overfor kommunene, da disse utgjør den største arealforvalteren i det samiske reinbeiteområdet.

NRL har for det meste gode erfaring med konsultasjoner, spesielt fordi disse prosessene i større grad bidrar til å øke legitimiteten til de vedtak som fattes.

NRL viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementets arbeid med konsultasjonsveileder, som skal være et verktøy for kommuner og fylkeskommuner i gjennomføringen av konsultasjonsprosesser. Veilederen gir en innføring i hvordan konsultasjonsplikten skal forstås og oppfylles. Den gir også en veiledende oversikt over hvilke tiltak som omfattes av konsultasjonsplikten. NRL har vært konsultert i arbeidet med konsultasjonsveilederen, og mener det er viktig at det blir utarbeidet en slik veileder. NRL støtter derfor forslaget, bortsett fra punktet angående § 4-4. Her heter det at «...Kommunestyret/fylkestinget eller annet folkevalgt organ er imidlertid ikke bundet av den tilrådning som gis fra administrasjonen, og kan i prinsippet treffe vedtak med et annet innhold enn det som fremgår av tilrådingen». Denne ordlyden er egnet til å undergrave hele konsultasjonsordningen, og det forventes at formuleringen bringes i tråd med konsultasjonsordningens viktigste målsetning om at partene skal komme til enighet.

NRL mener konsultasjonsordningen ikke bare danner et viktig kontaktpunkt mellom myndighetene og NRL i saker som berører reindriften, men er også en arena for fri meningsutveksling på veien mot en eventuell enighet. På denne bakgrunn mener NRL det er viktig at konsultasjonsordningen beholdes som i dag, hvor drøftinger om alternative løsninger blir utvekslet på fritt grunnlag uten offentlighet. NRL mener det er løsningene som har offentlighetens interesse, og ikke veien til løsningene.

NRL er derfor opptatt av at konsultasjonsplikten snarlig lovfestes.

Reindriftsutøvernes erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper må respekteres og etterleves

I hht. naturmangfoldloven § 8 annet ledd er reindriftsutøvernes erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper anerkjent som kunnskapsgrunnlag. Dette er kunnskaper som skal respekteres og etterleves i alle saker som berører reindriften. Bestemmelsen gir rett til aktiv deltakelse i arbeidet med å sikre en bærekraftig og langsiktig forvaltning og utvikling på grunnlag av reindriftsutøvernes tradisjonelle kunnskaper og erfaringer, jfr. også *FNs konvensjon om biologisk mangfold* og *naturmangfoldloven* artikkel 8 (j) og 10 (c). Her legges det til grunn at urfolks tradisjonelle kunnskaper og praksis skal respekteres ved utforming av nasjonal lovgivning for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.

NRL mener reindriftsutøvernes tradisjonelle kunnskaper er særlig viktig i saker om arealinngrep og rovvilt. Sametinget og Miljødirektoratet arrangerte et seminar i Karasjok den 19. – 20. mars 2019 om tradisjonell kunnskap og forskning. NRL deltok i planleggingen av seminaret og mener seminaret danner et godt grunnlag for et videre arbeid for å få dokumentert disse kunnskapene. NRL vil bidra til oppfølgingsarbeidet av dette seminaret.

Reindriftens rett til aktiv medvirkning ved konsekvensutredninger

Reindriften har rett til medvirkning ved konsekvensutredninger.

Uenighet ved utbyggingstiltak skyldes i stor grad fragmentert og sektorisert forvaltningsregime, hvor hver sektor ivaretar sine interesser. Ettersom reindriftens erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper er anerkjent som kunnskapsgrunnlag, skal det stilles krav til objektiv kunnskapsinnhenting og bred medvirkning fra berørte aktører. Dette forplikter arealmyndighetene, og skal bidra til bedre grunnlag for å hensynta reindriftens interesser ved planlagte arealinngrep. Regelverket rundt konsekvensutredninger er et sentralt virkemiddel for å ivareta dette, og forutsetter at utreder har legitimitet i form av kunnskaper og kompetanse om reindrift.

NRL mener fortsatt det er nødvendig å senke terskelen for når kravet til konsekvensutredning utløses. Reindriften skal ha en formell rett å utnevne utreder på tiltakshavers regning såfremt det ikke oppnås enighet om hvem som skal gjennomføre utredningsarbeidet. NRL mener verken reindriften eller tiltakshavere er tjent med utredere som sår tvil om, eller forneker vitenskapelige og godt etablerte kunnskaper om hvilke virkninger tiltaket vil ha for reindriften. Utreder skal aktivt inkludere reindriften, herunder ved behov etablere referansegrupper bestående av reineiere, for å sikre næringens erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper som er nødvendige for å kunne vurdere hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for næringen.

Kommunene må i langt større grad forpliktet til å ta hensyn til reindrift ved arealplanlegging

I Troms Fylke er det gjennomført et kommuneprojekt for å bygge opp strukturer for kompetanseoppbygging og samhandling mellom reinbeitedistriktene og kommunene i Troms. Gjennom dette prosjektet ble distriktenes ressursmangel dokumentert, både i forhold til å utarbeide gode distriktsplaner og delta i arealprosesser, samtidig som det ble dokumentert at kommunene har lite kunnskaper om reindrift. Når kommunen som arealforvalter mangler nødvendig kompetanse om reindrift, er de heller ikke i stand til å ivareta reindriften sine interesser i kommuneplanleggingen på en tilfredsstillende måte. Ved at reindriften sine arealer stadig innskrenkes uten at reindriften har medvirket i planprosessen og gitt sitt samtykke, innebærer dette et brudd på plan og bygningslovens bestemmelser om medvirkning. Dette utgjør også et brudd på folkerettslige prinsipper om retten til deltakelse.

NRL mener statlige myndigheter må øke bevisstheten hos kommunene i forhold til de forpliktelser de har etter ulike lover og forskrifter som regulerer arealbruk, det være seg reiseliv, turisme, herunder etablering av turløyper og Ti-på-topp-turer samt andre friluftsopplevelser. Målet må være å få til en god samhandling mellom reindrift og kommune, og derigjennom sikre at reindriften sine interesser blir ivaretatt. Dette er særlig viktig i kalvingsland og flytteveier.

Kompensasjon for tapt beiteareal

NRL mener at tap av beiteareal må kompenseres med nytt beiteareal. Pr. i dag er det flere områder, både innenfor og i nærheten av reinbeiteområdet hvor det er ulovlig å drive reindrift. NRL mener at disse områdene må gjenåpnes for samisk reindrift, slik at næringen får kompensert tapet av sine arealer. Det må understrekes at flere av disse områdene har vært drevet reindrift i tidligere, og bør derfor kunne gjeninntas som en del av det samiske reinbeiteområdet.

Dette gjelder også i forhold til «midlertidig» fredete områder.

2.2 Reinbeitedistriktene må styrkes m.h.t administrasjon, areal- og ressursforvaltning

Regjeringen og Sametinget har ved flere anledninger trukket fram betydningen av et godt kunnskapsgrunnlag om reindrift og samiske interesser i arealforvaltningen. Regjeringen skriver i Stortingsmelding om reindrift at:

Regjeringen ser behovet for å øke kunnskapen hos regionale og kommunale planleggere om reindrift, samt behov for økt kunnskap hos distriktene og reindriften myndighetene om plan- og bygningsloven.

Sametinget viser til i Sametingsmelding om reindrift av 2016 (kap. 4) at:

I arbeidet med en bedre sikring av reindriftas arealer er felles virkelighetsforståelse og samhandling mellom de ulike aktørene en viktig forutsetning. Dette krever et høyt kunnskapsnivå om de ulike sidene ved reindriften, og om endringsprosesser og årsaksforhold.

Dette er nødvendig for at distriktene kan gjennomføre gode planprosesser og være i stand til å delta som en mest mulig likeverdig part i beslutningsprosesser. NRL vil prioritere arbeidet med å styrke distriktenes kompetanse i arealsaker, og vil i denne sammenheng søke å inngå et samarbeid med fylkesmennene for å få dette til.

Reinbeitedistriktene må sikres administrative ressurser for å ivareta sine interesser

NRL mener forhandlingspartene må bidra til at reinbeitedistriktene både har økonomi og kapasitet til å ivareta sine rettigheter og interesser ovenfor myndighetsorganer og tiltakshavere. Selv om distriktstilskuddet har økt noe de senere årene, er det fortsatt et behov for å styrke reinbeitedistriktene.

Arealsakene øker i størrelse og omfang, noe som nødvendiggjør at distriktstilskuddet holdes på et nivå som gjør at distriktene kan innhente administrative ressurser i arbeidet med arealsaker og lovpålagte oppgaver. NRL mener det er bekymringsfullt at mange distrikter føler de taper beiteland som følge av at de ikke har tilstrekkelige ressurser for å ivareta sine interesser.

NRL vil også i år stille krav om at distriktenes ressursituasjon må styrkes ved at det variable tilskuddet i hht. *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag* § 1-3 tildeles uavhengig av om siidaandelen er innvilget drift/produksjonstilskudd. Dette innebærer at følgende ordlyd i § 1-3 tredje ledd siste setning strykes:

Det variable tilskuddet skal kun ytes for det antall siidaandeler som er innvilget produksjonspremie minst ett av de tre foregående driftsårene.

Begrunnelsen for dette er at reinbeitedistriktene har et administrativt og forvaltningsmessig ansvar, både internt og eksternt og gjelder uavhengig av hvilke strategivalg den enkelte siidaandel foretar seg i forhold til gjeldende regler. NRL mener uansett at det ikke er holdbart at distriktene kollektivt blir straffet som følge av at enkelte siidaandeler ikke klarer å følge opp vilkår for tilskudd på grunn av for eksempel lav produksjon, infrastruktur, markedssituasjon eller annet.

Det må etableres ordninger med reindriftsfaglige plankonsulenter innenfor hvert reinbeiteområde

Uansett hvilken forvaltningsstruktur som gjelder, må reindriften ha et organ hvor de kan henvende seg for å få hjelp i saker de jobber med. NRL vil i denne sammenheng vise til det 3-årige prosjektet som er igangsatt i Snåsa kommune, der det prøves ut en ordning med en reindriftsfaglig plankonsulent for reinbeiteområdet. Denne har til oppgave å bistå distriktene i saker som berører reindriftsinteresser.

Tilbakemeldingene på denne tjenesten er gjennomgående svært positiv, og funksjonen fyller i stor grad rollen som bindeledd mellom kommunenes arealavdeling og reindriften, og mellom reindriften og Fylkesmannen.

NRL mener man må se på hvordan man kan bygge opp en lignende kompetanse i andre reinbeiteområder, etter mal fra prosjektet i Snåsa. Fagområdene for en slik tjeneste kan etter hvert utvides til å omfatte omhandle pensjonsspørsmål, velferdsordninger, HMS, beredskap, fóring, samt være et bindeledd mellom forskning og reindrift, og som innhenter, utvikler og samordner kunnskap som rådgiverne formidler til reindriftsutøverne. Hvordan disse skal forankres og lokaliseres må skje i samråd mellom forhandlingspartene.

I forhold til de økonomiske aspektene med en slik ordning, bør man se på hvilke muligheter som finnes for omstrukturering av dagens forvaltning. En løsning kan være å foreta en gradvis overføring av landbruksdirektoratets oppgaver fra Alta til Steinkjer. En slik samlokalisering vil innebære besparelser som gjør det mulig å etablere reindriftsfaglige plankonsulenter innenfor reinbeiteområdene.

Reinbeitedistriktene må sikres ekstern prosesshjelp i tunge inngrepssaker

NRL mener reinbeitedistriktene må sikres prosesshjelp i store arealsaker. Til tross for at tiltakshaver har ansvar for å bekoste prosesshjelp til reindriften i store arealsaker, må reieierne i forlengelsen av dette ha tilgang til en tjeneste som de kan innhente kvalifisert bistand fra.

NRL mener forhandlingspartene må se på hvordan man kan utvikle de tjenestene som f.eks stiftelsen Protect Sápmi gir. For mange distrikter har dette vært en svært viktig kompetanse og hjelp i store inngrepssaker. NRL mener distriktenes erfaringer med Protect Sápmi er et uttrykk for at det er et stort behov for slike tjenester. De fungerer som en viktig støttespiller i tunge inngrepsprosesser, og hvor deres prosesskompetanse og forhandlingskunnskaper har vært helt avgjørende for å komme gjennom tunge arealprosesser.

Ett av problemene som næringen møter i store arealprosesser, er lovgivningen. Her kan det særlig vises til dagens energilov som inneholder flere svakheter som rammer reindriftens interesser. For det første gir energilovgivningen ikke noen rettslige garantier for at beslutninger om utbyggingstiltak skjer under hensyntaken til områdenes verdi for reindriften. For det andre setter energilovgivningen i liten grad begrensninger for energimyndighetenes beslutningskompetanse i utbyggingssaker, blant annet i forhold til avveining av hvilke verdier innenfor planområdet som skal prioriteres. For det tredje mangler bestemmelser om at hensynet til lokaliseringalternativer og sumvirkningene av et inngrep skal inngå som et sentralt moment ved vurderingen av hvorvidt et inngrep skal tillates.

Det må derfor jobbes for at energisaker behandles etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven.

2.3 Fylkesmannen og landbruksdirektoratets kunnskaper om reindrift og reinbeitedistriktene må økes betydelig

Reinbeitedistrikter og reineiere gir også uttrykk for at de møter et forvaltningssystem som synes å ha liten interesse, kompetanse eller kapasitet til å bistå distriktene.

Det er også misnøye i næringen i forhold til at avstanden mellom reinbeitedistrikt og forvaltning har økt med den nye forvaltningsstrukturen. Dette bidrar til at forvaltningen har stadig mindre kunnskaper om reinbeitedistriktene de skal betjene, noe som igjen fører til at de i mindre grad er i stand til å gjøre saksframlegg som avspeiler utfordringene i berørte distrikt.

NRL har forståelse for at en viktig bakgrunn for omleggingen av forvaltningsstrukturen er å unngå for tette koblinger mellom næring og forvaltning, men det kan heller ikke bli slik at vi skal ha en forvaltning som ikke har kunnskap og kompetanse om sitt forvaltningsområde. NRL mener det er et legitimt krav at Fylkesmannen skal ha en solid reindriftsfaglig kompetanse. NRL mener at det må være en lik reindriftsforvaltning innenfor hvert reinbeiteområde, med egen reindriftsavdeling og en egen reindriftdirektør.

Når det gjelder Landbruksdirektoratet, går tilbakemeldingene ut på at Landbruksdirektoratet nedprioriterer faglig kompetanse på reindrift og samisk kulturforståelse, og at de mer eller mindre har fjernet seg fra kontakten med næringen. Næringsutøverne kvier seg for å kontakte direktoratet da de blir imøtekommet på en negativ måte som gjør at de føler at de er til bry. Dette er ikke akseptabelt.

NIBIOs rapport nr. 42 *Evaluering av endringer i den offentlige forvaltningen av reindriften* gjenspeiler en del av denne kritikken. Her kan det vises til at NRL over flere år har stilt krav om at endringer i reindriftsforvaltningen må utredes. På bakgrunn av resultatene i NIBIOs rapport, vedtok NRLs landsmøte i sak 9/19 at framtidig reindriftsforvaltning av reindriften skal utredes i en arbeidsgruppe bestående av Sametinget, Landbruks- og matdepartementet og NRL. Dette begrunnes bl.a med at den reindriftsfaglige- og lokale kompetansen i forvaltningen er i ferd med å forsvinne. Inntil en slik utredning er gjennomført, støttes forslaget til anbefalinger som ble fremmet av NIBIO.

3. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKONOMISK BÆREKRAFTIG NÆRING

3.1 Reindriften må sikres stabile beitearealer og mindre tap til rovvilt

Reindriften har stort potensiale for økt verdiskapning og produksjon. For å utnytte dette potensialet, må reindriften sikres retten til stabile og forutsigbare beitearealer. Videre må tapene til rovvilt reduseres. NRL mener også at reindriftsavtalen er et viktig virkemiddel i forhold til å øke verdien av produksjonen i reindriften, både gjennom direktetilskudd, strukturtiltak og støtte til prioriterte tiltak i næringen.

Forutsetninger for god produksjon:

Reindriften verdiskapning og produksjon forutsetter:

- Gode priser på reindriften produkter
- Minimale tap som følge av inngrep/forstyrrelser
- Minimale tap som følge av tap til rovvilt
- Motiverende tilskuddsordninger over reindriftsavtalen

NRL vil understreke betydningen av Markedsutvalgets arbeid i forhold til å profilere reinkjøtt gjennom generisk markedsføring. Dette har bidratt til å øke prisene på reinkjøtt. Det er derfor viktig at Markedsutvalgets arbeid videreføres.

Målet om økt inntjening i næringen nødvendiggjør god infrastruktur, der bl.a oppgraderte reindriftsanlegg er viktig for å fylle kravene til god produksjon og dyrevelferd. I mange distrikter er det også behov for anlegg som har en bedre plassering i forhold til driftsmønster og tilgang til akseptabelt veinett og strøm. Noe av behovet kan begrunnes ut fra statlige krav, men også i forhold til endringer i beitebruk som følge av inngrep og forstyrrelser og i driftsforhold som følge av klimaendringer. Klimaendringer skaper utfordringer med skiftende værforhold og mye nedbør i vinterhalvåret. Avtalepartene må derfor vektlegge satsningen på infrastrukturtiltak i næringen gjennom å øke de frie midlene i RUF.

NRL er opptatt av at tilskuddsordninger skal motivere reieneierne til å oppnå politiske målsetninger, samtidig som at virkemidlene gagnar alle. NRL mener det er viktig at siidaandelene kan tilrettelegge for egen flokkstruktur, og at premiering av all produksjon vil være et viktig insitament for dette.

Rovvilttapene må reduseres betydelig

Ved siden av arealinngrep utgjør rovvilttap den største trusselen mot reindriften økonomiske bærekraft ved at tapene reduserer antall rein som kan leveres til oppkjøper og at tilstedeværelse av rovvilt i beiteområdene fører til indirekte tap, merarbeid og større driftsutgifter, jfr. Totalregnskapet for 2018.

Reieneiere som taper rein som følge av tilstedeværelsen av gaupe, jerv, bjørn, ulv eller ørn har i hht. naturmangfoldloven § 19 en lovfestet rett til full erstatning ved tap. Til tross for dette prinsippet, har reindriften i løpet av de siste reindriftsårene gjennomsnittlig fått erstattet ca. 27 % av omsøkt rovvilttap, og tilbakemeldinger fra siste år er at rovvilterstatningene har blitt ytterligere redusert.

NRL stiller krav om at rovvilttap erstattes fullt ut, jfr. naturmangfoldlovens § 19, og at reindriften egne kunnskaper og erfaringer må legges til grunn slik det er nedfelt i naturmangfoldlovens § 8 andre ledd. Det kan i denne sammenheng vises til dom avsagt av Borgarting Lagmannsrett den 6.12.2018 hvor retten legger til grunn at:

Etter naturmangfoldloven § 8 første ledd skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet «så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap» om blant annet arters bestandssituasjon mv. I bestemmelsens andre ledd heter det at myndighetene også skal «legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaring gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet». Prinsippene i § 8 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og vurderingen skal fremgå av beslutningen, jf. naturmangfoldloven § 7.

Omfanget av rovvilttap og følgeeffekter utgjør en uakseptabel situasjon som har en vesentlig innvirkning på reindriften produksjon og inntekt. NRL mener det må gjennomføres et prosjekt hvor reieneierens tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper blir dokumentert i forhold til rovviltets tilstedeværelse og tap.

For å få redusert konfliktnivået i forhold til rovdyr, må følgende tiltak gjennomføres:

- reduksjon av bestandsmål

- at byrdefordelingen mellom de samiske reinbeiteområdene og landet for øvrig må bli mer lik når det gjelder bjørn, jerv, gaupe og ørn
- at kalvingsområdene blir rovviltfrie
- at det må være nulltoleranse for ulv i reinbeiteområder, og må omfatte individer som regnes som genetisk viktige.
- bedre samordning av reindriffts- og rovviltpolitikken mellom LMD og KLD
- rovvilttap må erstattes fullt ut
- kompensasjon for følgeskader må økes
- kompensasjon for arbeid med dokumentasjon

NRL vil understreke at målet om økt produksjon og bedring av reindriften økonomi forutsetter at tamrein ikke blir tatt av rovvilt. I dag sliter mange siidaandeler for å opprettholde en produksjonsflokk som gir et økonomisk grunnlag på grunn av store tap til rovvilt. Dess større tap av rein til rovvilt, dess mindre blir det igjen å slakte. Dersom ikke siidaandelen oppnår omsetningskravene, får de heller ikke tilskudd. Dette skaper en situasjon hvor reieneierne blir straffet dobbelt opp, noe som er urimelig.

NRL understreker at en ny erstatningsordning for tap til rovvilt skal bygge på et kvalifisert kunnskapsgrunnlag og ikke på skadedokumentasjon. Kunnskapsgrunnlaget skal både bygge på et forskningsmessig grunnlag og på reindriften erfarings- og tradisjonelle kunnskaper knyttet til rovvilt. Her kan det bla. nevnes at kravet til dokumentasjon av kalver tatt av ørn er vanskelig å dokumentere. Dagens krav til dokumentasjon fører til at en stor del av disse tapene ikke blir dekket, og viser til at flere reinbeitedistrikter har fått melder om at tap til ørn har blitt redusert p.g.a manglende dokumentasjon.

Reieneierne som oppholder seg ute i felten store deler av året, registrerer at de store rovvilttapene både kan tilskrives en rovviltbestand som er kommet ut av kontroll og at predasjonstakten er adskillig høyere enn hva forskerne påstår. Sistnevnte ble dokumentert i Finnmark i 2018, hvor en ulv tok over 50 beitedyr i løpet av noen få dager og samsvarer med erfaringer gjort andre steder i landet. Skadedyr skal kunne tas ut umiddelbart.

Med utgangspunkt i reieneiernes erfaringer og kunnskaper er forekomsten av rovvilt i mange områder langt over de måltall som er fastsatt av Stortinget. NRL mener måltallene for rovvilt må halveres. I denne sammenheng er det helt nødvendig at NRL og ansvarlig departement holder en tett kontakt for metodisk tilnærming ved bestandsestimering og forvaltningsmodeller.

NRL vil også rette sterk kritikk mot sendreiktig behandling av rovvilterstatningen, hvor mange reineiere fortsatt avventer svar på søknaden. Dette er ikke akseptabelt. Det er heller ikke akseptabelt at klagebehandlingen tar opp til 5 år før reineiere får svar. NRL krever derfor at den fastsatte frist for utbetaling av rovvilterstatning overholdes.

3.2 Klima- og miljøtilskudd til utmarksbeite i reindriften

Landbruks- og matdepartementet har gitt uttrykk for at «økologisk produksjon» må vektlegges. Økologisk produksjon handler om at produksjonen skjer på en naturlig måte. Begrepet «økologisk» er et beskyttet begrep forvaltet av DEBIO, og omfatter ikke rein da denne dyregruppen er definert som «vilt».

Innenfor jordbruket i Norge finnes det mange ordninger knyttet til beitedyr. Det kan herunder vises til sauedrift, hvor det blant annet gis ordinære beitetilskudd og utmarksbeitetilskudd beregnet ut fra antall dyr. I tillegg finnes det også regionale miljøtilskudd for beiting i utmark.

NRL mener reindriften, i likhet med sauenæringen, skal ha tilskuddsordninger som er knyttet til klima, miljø og beiting.

I den tradisjonelle reindriften går reinen på utmarksbeite gjennom hele året, noe som innebærer at reinen binder store mengder karbon ved beiting. Tradisjonell reindrift er basert på en naturlig produksjon som også er klima- og miljøvennlig.

Med utgangspunkt i at det drives reindrift over ca. 40% av landarealet i Norge, er reindriften en svært viktig aktør for å oppnå målsetningen for klima- og miljø i landbruket i Norge. Dette omfatter bl.a aktiv skjødsel og bruk av ressursgrunnlaget, samt ivaretagelse av et variert og åpent kulturlandskap m.m.

NRL mener på bakgrunn av dette at det må innføres et klima og miljøtilskudd for utmarksbeite i reindriften. Dette skal bidra til å fremme beiting i utmark og minke klimautslipp pr. produsert enhet i reindriften.

3.3 Reindriften driftsbygninger og anlegg må unntas eiendomsskatt

NRL mener at det må innføres avgiftsfritak på alle driftsmidler i reindriften, herunder også to-hjuls motorsykler som spesielt blir brukt av unge utøvere i næringen.

NRL mener det er en urimelig forskjellbehandling mellom reindrift og jordbruk, når jordbrukets driftsbygninger og anlegg er unntatt eiendomsskatt. NRL stiller derfor atter igjen krav om at reindriftnæringens driftsbygninger og -anlegg skal

likebehandles med landbrukets driftsbygninger og anlegg når det gjelder eiendomsbeskatning, jfr. *Lov om eidegdomsskatt til kommunane [eidegdomsskattelova]* § 5 bokstav h).

NRL krever at reindrifft inntas i unntaksbestemmelsen i *Lov om eidegdomsskatt til kommunane* § 5 (h) eller inngår som ny bokstav l), og forventer at lovendringen gjennomføres før sommeren.

4. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN KULTURELL BÆREKRAFTIG NÆRING

4.1 Reindrifftens rett til selvbestemmelse og selvstyre må respekteres

I den familiebaserte reindrifften står retten til selvbestemmelse sentralt, jfr. omtalen i punkt 2.1.

I hht. Landbruksdirektoratets rapport nr. 7/2016 *Utfordringer for selvstyre i reindrifftsnæringen – Tiltak for å nå mål om bærekraftig reindrifft* fremmes det en rekke anbefalinger i forhold til å styrke reindrifftens rett til selvstyre og selvbestemmelse. NRL viser til læringsopplegget som ble utviklet i tilknytning til dette, og som er rettet mot reinbeitedistriktene, vil bidra til å gjøre distriktene bedre stand til å ivareta det indre selvstyret. NRL vil ta dette arbeidet videre i det omsøkte prosjektet om reindrifftens selvstyre.

4.2 Reindrifften må styrkes som familiebasert næring

Reindrifftens kulturelle bærekraft avhenger av samspillet mellom beitearealer, reinflokk og menneskene i næringen, og som samlet sett gir et økonomisk utbytte til reindrifftsamenes livsopphold. Den kulturelle bærekraften bygger på de lokale reindrifftsamiske tradisjoner, verdsetting og respekt for reindrifftsamenes tradisjonelle kunnskaper, ivaretagelse av báikedoallu³ og siidadoallu⁴ samt respekt for reindrifftens problemløsningsstrategier og opprettholdelse av reindrifften i et omfang som gir grunnlag for levende samiske lokalsamfunn.

Kvinnens rolle i reindrifften må anerkjennes og følges opp med gode ordninger

Pr. i dag er det rundt 14% kvinnelige siidaandelsledere. Dette betyr at de fleste reindrifftskvinnene er uten egen siidaandel, men har rein i eget merke, eller har tilhørighet til næringen gjennom å være gift eller samboer med en reindrifftsutøver. Disse kvinnene utgjør ingen homogen gruppe, men hvor det er variasjoner både når det gjelder alder, om de helt eller delvis har lønnet arbeid utenfor reindrifften eller om de jobber i næringen på full tid. Uavhengig av hvorvidt kvinnene har egen

---

³ Viktige sider ved arbeidsoppgavene i báikedoallu, er overføring av tradisjonelle kunnskaper til barn og unge, bearbeidelse av biprodukter av rein til duodji, ervervelse av råvarer til matproduksjon og matlaging m.m.

⁴ Siidadoallu omfatter konkrete arbeidet med flokken, herunder gjeting, skilling, kalvemerkning, flytting etc.

siidaandel eller ikke, er fellesnevneren tilhørighet til næringen, og hvor deres bidrag til husholdet har en avgjørende betydning for opprettholdelse av den totale driften i siidaen.

Arbeidsoppgavene i reindriften har hatt sin naturlige fordeling ut fra hvor den enkelte best har kunnet bidra, og ikke ut fra et moderne likestillings- eller kjønnsmessig perspektiv. Reindriftskvinnene deltar aktivt i reindriften, selv om de har full jobb. Deres arbeidsoppgaver i næringen avhenger av siidaens behov, størrelsen på siida og tilgang på arbeidskraft i husholdet.

Kvinnene deltar fortsatt i de fleste arbeidsoppgaver i siidaen, også under arbeidet med rein. Etter motoriseringen av reindriften, har mannens rolle i større grad blitt knyttet opp mot arbeidet med rein, mens kvinnene fortsatt har en viktig rolle i forhold til ivaretagelse av biprodukter av rein, duodji, matkultur, materiellagring, vedlikehold av utstyr, opplæring og videreføring av tradisjonelle kunnskaper til barn og unge m.m. Kvinnene forbereder videre til siidadoallu, spesielt i forhold til slakting og flytting og mange deltar også aktivt under gjeting, flytting og gjerdearbeid. NRL mener at den interne arbeidsfordelingen må respekteres som en del av reindriften sine interne selvstyre, og hvor avtalepartene må legge til rette for deltakelse i næringen på kvinnenenes egne premisser, bl.a gjennom gode velferdsordninger og andre ordninger som styrker deres muligheter for verdiskapning i næringen.

NRL mener at det kulturelle bærekraftmålet ikke bare omfatter tradisjonelle aspekter ved reindriften som en samisk næring, men at dette også omfatter helse, sosiale og politiske rettigheter, likeverd og rettferdig fordeling.

Bedre tilrettelegging for kvinner med egen siidaandel

I hht. NRLs strategiplan om *Kvinnens rolle i reindriften og kjønnsbalanse i styrer og verv* gjeldende for perioden 2019 - 2024 som ble vedtatt av landsmøtet i juni 2019, blir det vist til at den lave andelen av kvinnelige siidaandelsinnehavere i stor grad skyldes at deler av arbeidet med rein er fysisk krevende og at håndtering av motoriserte kjøretøyer kan være utfordrende. Det er derfor viktig å legge til rette for ordninger som letter arbeidssituasjonen for disse kvinnene.

Det blir videre vist til at gode velferdsordninger er viktig for å beholde kvinner i reindriften, og at dagens velferdsordninger må styrkes betraktelig for å øke andelen kvinnelige siidaandelsledere. I strategiplanen blir det foreslått følgende tiltak for å styrke kvinnelige siidaandelsledere:

- Øke tilskuddet til kvinnelige siidaandelsledere

- Øke investeringstilskuddet for kvinner
- Øke etableringstilskuddet for kvinner
- Innføre avløserordning gjeldende fra 1 – 16 sykedag
- Innføre avløserordning ved ferie og fritid
- Høyne tilskuddet ved svangerskap og fødsel
- Innføre tilskuddsordninger ved omsorg for barn ved kronisk- eller langvarig sykdom eller har nedsatt funksjonsevne

NRL vil initiere et kvinnerettet seminar med workshop for oppfølging av NRLs strategiplan, herunder få drøftet hvordan kvinners deltakelse i reindriften kan synliggjøres og styrkes.

For avtaleåret 2019/2020 ble det innført en tilskuddsordning for kvinner med egen siidaandel. Tilskuddet var ment å gjøre det mulig for kvinner å innhente hjelp i forbindelse med arbeidskrevende perioder i løpet av et driftsår. Tilskuddet må ses i et perspektiv om at kvinner skal ha de samme muligheter som menn i reindriften, men hvor deltakelsen må skje på kvinnenenes egne premisser.

NRL mener imidlertid at forskriften for denne ordningen har en diskriminerende utforming, og fyller heller ikke hensikten om at alle kvinner med siidaandel skal omfattes av ordningen. Når det gjelder ordlyden i forskriften, stilles det et skjerpene krav om at kvinnetilskuddet forutsetter at «...minst 75 prosent av siidaandelsleders inntekt stammer fra avgiftspliktig salgsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke». Dette betyr at svært få kvinner nyter godt av ordningen. Tilskuddet skal først og fremst bidra til at kvinner kan innhente hjelp til gjennomføring av praktiske arbeidsoppgaver i driftshverdagen. NRL mener også at det med utgangspunkt i at det er så få kvinner som står som leder av siidaandel, må forskriften endres til å omfatte alle kvinner som står som siidaandelsleder. NRL mener forskriften må bringes i tråd med det som var hensikten med ordningen, og foreslår at § 8 om Særskilt tilskudd til kvinner i hht. *Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag* endres til følgende:

Kvinner som står alene som leder av siidaandel kan innvilges et særskilt driftstilskudd på inntil 25 000 kroner.

Tilskudd forutsetter en avgiftspliktig salgsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke på minimum 50 000 kroner eksklusiv merverdiavgift det siste kalenderåret.

Gode velferdsordninger er viktig for å få flere kvinner inn i reindriften. I forhold til jordbruket, er det gjort en undersøkelse som viser at gode velferdsordninger, herunder ordninger rettet mot svangerskap, sykdom, ferie og fritid, er det viktigste insentiv for å få kvinner inn i landbruket. NRL mener at tilsvarende gjelder for

reindriftskvinnene. NRL vil i forbindelse med årets avtaleforhandlinger prioritere å styrke velferdsordningene, herunder avløserordninger.

NRL har over flere år påpekt behovet for å få ut informasjon om hvilke ordninger som gjelder for reindriftskvinner, og hvilke rettigheter de har. Vi vet at kvinner bruker tid på å finne ut av regelverket, blant annet i forhold til ordninger over reindriftsavtalen og NAV ved sykdom og permisjon. For et par år tilbake var det enighet om at Landbruksdirektoratet skulle følge opp dette. NRL har ikke registrert at det er utformet slik informasjon, og vil også i år få etterspørre om dette initiativet er fulgt opp fra Landbruksdirektoratets side.

Bedre tilrettelegging for kvinner med delt siidaandel

Pr. i dag er det 23 % felles siidaandeler. NRL mener det er et mål å øke andelen delte siidaandeler, og styrke kvinners muligheter for verdiskapning. I hht. NRLs strategiplan er det bl.a foreslått følgende tiltak for å styrke denne kvinnegruppen i reindriften:

- Øke ektefelletilskuddet til siidaandeler som deles av ektefeller/samboere og fjerne inntektsgrensen
- Innføre investeringstilskudd for kvinner
- Innføre avløserordning gjeldende fra 1 - 16 sykedag
- Innføre avløserordning ved ferie og fritid
- Innføre tilskuddsordninger ved omsorg for barn ved kronisk- eller langvarig sykdom eller har nedsatt funksjonsevne
- Synliggjøring av kvinners verdiskapning og innarbeide det i forhandlingsdokumentene
- Sterkere satsning på duodji som en del av inntektsgrunnlaget for beregning av produksjonstilskuddet i reindriften

I forhold til dagens ordning med ektefelletilskudd viser rapporten om *Kvinnerettede tiltak i reindriften av 10.12.2018* at inntektsgrensen for ektefelletilskuddet fører til at de fleste siidaandeler ikke oppnår dette tilskuddet. For at tilskuddet skal være inntektsutjevne, må inntektskravet fjernes. NRL viser til at det i dagens samfunn legges opp til at husholdninger skal ha to inntekter, noe som bl.a er viktig for barnefamilier. Dette må også gjelde for reindriften, og hvor ordninger må tilpasses denne situasjonen.

NRL støtter derfor forslaget fra arbeidsgruppen om å fjerne inntektsgrensen. Videre må ektefelletilskuddet rettes mot de som har delt siidaandel.

4.3 Kjønnbalanse i styreverv

NRL ivaretar kjønnbalansen så langt det er mulig kjønnbalanse ved alle oppnevninger til styreverv. NRL mener dette er viktige sider ved reindriftkvinnens rett til deltakelse i organisasjonslivet.

I hht. NRLs strategiplan om kvinnens rolle i reindriften og kjønnbalanse i styreverv gjeldende for perioden 2019 – 2024, har landsmøtet vedtatt at kvinnerepresentasjonen i NRLs styreverv og utvalg skal sikres.

4.4 Det må etableres gode generasjonsovergangsordninger

NRL mener det er viktig at ungdom stimuleres til å velge reindrift som yrke, både for å styrke næringens faglige og kulturelle kontinuitet samt ivaretagelse av reindriften kompetanse og framtid. Det er utvilsomt behov for ung og kompetent arbeidskraft i næringen, noe som nødvendiggjør gode generasjonsovergangsordninger som tilrettelegger for tidligere generasjonsskifte og stimulerer til nyrekruttering. Like viktig er det at de unge i en slik overgangsfase får dra nytte av de eldres kunnskaper som de trenger for å bli en selvstendig reindriftsutøver. NRL mener også det er viktig at ungdom som ikke velger reindrift som yrke, får mulighet til å ta utdanning innen reindriftsfaget, bl.a for å kunne jobbe i forvaltning og andre reindriftsrelaterte sektorer.

Sideordnet rekrutteringsandel må sikres tilskudd

NRL mener at ordningen med sideordnet rekrutteringsandel må ses i sammenheng med generasjonsovergang. I hht. forarbeidene til reindriftsloven (*NOU 2001:35 Forslag til endringer i reindriftsloven*) begrunnes forslaget om å etablere en sideordnet rekrutteringsandel på følgende måte:

Ved å gi en person i neste generasjon en rekrutteringsandel kan man sikre trygge arbeidsforhold for vedkommende inntil lederen av den ordinære siidaandelen avviker. Ordningen med sideordnet rekrutteringsandel skal sikre en smidig generasjonsovergang. Uten en slik mulighet til midlertidige rekrutteringsandeler vil det bli et press på opprettelse av nye siidaandeler. Ordet *sideordnet rekrutteringsandel* er valgt for å understreke at den er knyttet til en annen siidaandel og skal sikre den yngre generasjon rettigheter. Lederen av den sideordnete andelen har i selve driften samme rettigheter, ansvar og forpliktelser som lederen av en siidaandel.

Departementet fryktet at denne ordningen ville føre til et stort etableringspress. I dag ser vi at sideordnet rekrutteringsandel er svært lite benyttet, noe som har en sammenheng med at ordningen er lite lukrativ. NRL mener ordningen må ha flere fordeler enn ulemper. Eldre skal kunne planlegge sin avvikling i ro og mak, samtidig som ordningen stimulerer til en tidligere avvikling enn om det ikke hadde eksistert

en slik ordning. Den som avviker får også en trygghet i at «livsverket» overføres til noen man ønsker skal overta, og den har stor betydning for å sikre kunnskapsflyt og videreformidling/ivaretagelse av tradisjonell reindriftskunnskap for fremtidige generasjoner.

NRL mener disse ordningene må ses i sammenheng med tidligpensjonsordningen, hvor målet er å sikre det økonomiske grunnlaget både for den som skal trappe ned og den som skal bygge opp sin reindrift. Tilskuddet skal bidra til at etablerere skal kunne investere i nødvendig utstyr på lik linje med andre nyetablerere.

Det må etableres stipendordning for reindrifts ungdom

NRL er også opptatt av reindrifts ungdommer skal få stipend under høyere utdanning innenfor reindriftsfaget, tilsvarende den ordning som eksisterte for noen år tilbake. Ordningen stimulerte unge til å ta utdanning, og minsket samtidig trykket for å drive selvstendig reindrift.

NRL mener at en stipendordning vil bidra til at ungdom som ikke får plass i reindriften, kan skaffe seg formell kompetanse som igjen vil komme til nytte innenfor andre samfunnsområder hvor det er behov for reindriftskompetanse. Behovet for reindriftskompetanse er stort, både innenfor forvaltning og andre fagområder.

Styrking av fagbrevordningen

NRL mener det var viktig å få sikret videreføringen av fagbrevordningen, som både har vært suksess i forhold antall unge som har tatt fagprøve og bestått, og som et virkemiddel for å rekruttere flere jenter inn i næringen. I likhet med fjorårets krav, mener NRL at ordningen må utvides med 5 nye lærlingeplasser i året. Det må også åpnes opp for å utvide dagens ordning i forhold til de som kan få lønnstilskudd. NRL foreslår derfor at søster og bror av siidaandelsinnehaver, samt nevøer og nieser av siidaandelsinnehaver kan få lønnstilskudd.

Stipend – og lærlingeordningen har en stor betydning for kompetanseutvikling- og kompetansehevende tiltak innenfor tradisjonell reindrift og tilleggsnæringer. NRL mener at reindriften må få de samme muligheter som jordbruket, og viser i denne sammenheng til at avsetningen til fylkesvise midler for rekruttering og kompetanseheving i jordbruket alene utgjorde 14 mill. for 2018.

Det må sikres gode ordninger for unge nyetablerere i reindriften

NRL mener at etableringstilskuddet for unge må økes. De økonomiske omkostningene ved å etablere seg i ny siidaandel er mer omfattende som ved

overtakelse en eksisterende siidaandel. NRL mener derfor at nye siidaandeler skal ha rett til etableringstilskudd på lik linje med de som får overdratt en siidaandel.

Reindriften må sikres rett til tradisjonell slakting og omsetning av reinkjøtt i småskala uten krav til mengdebegrensning

I hht. EØS-regelverket legges det til rette for tradisjonell slakting og omsetning av reinkjøtt i småskala uten krav til mengdebegrensning. NRL er opptatt av å ivareta de tradisjonelle slaktemetodene i næringen, herunder ivareta og bearbeide biprodukter av rein. I forbindelse med konsultasjoner om *Forskrift om særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse animaliehygieneforskriften* var NRL og Mattilsynet enige om at det skulle jobbes videre med å få endret mengdebegrensningen for privatslakt som pr. i dag er på 10 rein. NRL vil ta initiativ for oppfølging av dette.

NRL mener det er viktig å legge til rette for småskala omsetning av privatslaktet rein, og at denne omsetningen kan skje uten et større byråkrati knyttet til salg. NRL mener dagens dokumentasjon av privatslakt allerede er for omfattende. Dersom det søkes om tilskudd for privatslaktet rein, bør reglene rundt dokumentasjon klargjøres og forenkles i forskriften. Formålet er først og fremst å muliggjøre fortsatt bruk av tradisjonelle metoder i produksjon og distribusjon av mat og imøtekomme behovene fra næringsmiddeloperatører som er små eller holder til i avsidesliggende områder. NRL mener dette er et viktig insitament i forhold til å ivareta den familiebaserte reindriften, og herunder videreføring av tradisjonelle kunnskaper til den yngre generasjon. Det er også viktig som et ledd i å videreføre samiske mattradisjoner og lokalmatkonsepter, og som igjen bidrar til økt interesse og høyere pris på reinkjøtt. NRL vil følge opp dette arbeidet.

5. SIKRING AV VELFERDSORDNINGER OG HMS

NRL vil i også i forbindelse med årets avtaleforhandlinger styrke velferdsordningene i reindriften. Dette gjelder både ordninger for generasjonsoverganger og ferieavvikling.

5.1 Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Reineierne er en av få yrkesgrupper som utøver sin virksomhet utendørs gjennom hele året. Under arbeidet i felten kan reineieren jobbe under ekstreme værforhold, alt fra sterk kulde til snøstorm og ulike skiftende værforhold som øker risiko for skader og ulykker. Det er derfor viktig å ha fokus på HMS i reindriften som et ledd i forebygging.

NRL er fornøyd med at det er igangsatt et pilotprosjekt over 3 år i samarbeid med NLR, der målet er å få etablert en tilpasset HMS-ordning i reindriften.

NRL mener videre at det er nødvendig å få på plass enn offentlig registrering av ulykker og dødsfall i reindriften. Det må også innarbeides HMS som krav i fagplan for Fagutdanningen.

I forhold til reindriftsutøvernes ekstreme arbeidssituasjon, foreslås det i rapport nr. 33/2018 om HMS i reindriften, at det må etableres en ny tilskuddsordning til gumpier (mobile gjeterhytter)/nødbuer som et HMS-tiltak. Dette støttes, og er i tråd med tidligere års krav fra NRL. I denne sammenheng vises det til at jordbruket har tilskuddsordninger rettet mot investering av gjeterhytter på inntil 20 kvm, og med en kvadratmeterpris som tilsvarer gjennomsnittlig kostnad for hytter av enkel standard i det aktuelle området.

5.2 Økonomiske ordninger ved sykdom, ulykker, omsorg og dødsfall

I hht. rapporten «*Reindriften hverdag*» punkt. 4.4. er det dokumentert at 39 % av reindriftsutøverne aldri har vært hjemme fra arbeid på grunn av sykdom. Dette betyr ikke at reindriftsutøverne er mindre syke enn befolkningen for øvrig, men at dårlige sykelønnsordninger og manglende avløserordninger er elementer som tvinger reindriftsutøvere til å dra til fjells til tross for at de er syke. Dette fører til helseslitasje i form av fysiske overbelastninger og stress, og bidrar også til å øke risikoen for ulykker.

Pr. i dag er tilskudd til sykdom blant reineiere fastsatt i *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag* hvor det i formålsparagrafen § 1 heter at tilskuddet blant annet skal gi grunnlag for avsetning til avløserordning ved sykdom ut over folketrygdens generelle ordninger.

Små distrikter er særlig sårbare når arbeidskraften og kapasiteten i distriktet svekkes som følge av sykdom, og uten gode tilskuddsordninger ved sykdom/ dødsfall vil den økonomiske belastningen bli svært omfattende for de familier som rammes. Erfaringsvis er ofte første fase av sykeperioden kritisk, fordi dette kan ramme midt i en arbeidsintensiv periode hvor behovet for bemanning er avgjørende for å få gjennomført nødvendige arbeidsoppgaver. NRL mener det må etableres en avløserordning for reindriftsutøvere gjeldende fra 1 - 16 sykedag.

Når det gjelder familier med barn som har kronisk- eller langvarig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, bør foreldrene ved fravær få tilskudd til avløser inntil barnet fyller 18 år. I slike tilfeller bør tilskuddordningen gis for inntil 30 dager per år for hver av foreldrene. Dersom det er snakk om enslig forelder, bør ordningen gjelde for inntil 60 dager per år.

Dersom en med næringsinntekt dør, bør gjenlevende ektefelle/samboer eller foreldre kunne søke om tilskudd til avløsning i inntil 12 uker etter dødsfallet. NRL viser til at lignende ordninger allerede i dag eksisterer for jordbruket.

NRL stiller krav om at ordninger knyttet til avløsning tas ut av Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag, og innarbeides i en egen forskrift, jfr. ordninger knyttet til svangerskap/fødsel.

5.3 Tilskudd til avløser ved svangerskap

NRL ønsker å videreføre ordningen for avløser ved svangerskap/fødsel.

5.4 Det må etableres tilskuddsordning for ferie og fritid

Reindriften har pr. i dag ingen ordning knyttet til avløsning ved ferie og fritid slik jordbruket har. I rapporten «*Reindriften hverdag*» punkt. 4.4 framgår det at hele 91% av reindriftsutøverne sjelden eller aldri har ferie. Dette betyr at reineiere i liten grad har mulighet til å innhente seg etter sykdom og skader, noe som bidrar til å øke risikoen for ulykker. NRL mener reineierne skal ha muligheter for rekonvalesens etter sykdom eller skader slik andre yrkesutøvere har. Det må derfor etableres ordninger hvor reindriftsutøvere kan søke om tilskudd til avlastning ved ferie og fritid. Dette understøttes av Landbruksdirektoratets rapport nr. 32/2019 *Avløsning ved ferie og fritid i reindriften*, og hvor videre foreslås at søknadene kan behandles av Fylkesmennene. Dette støttes av NRL.

NRL kan imidlertid ikke støtte forslaget om at ordningen skal dekkes over distriktstilskuddet, da denne posten allerede er sterkt begrenset i forhold til hva som allerede inngår i tilskuddet og i forhold til de reelle behovene i næringen.

NRL viser til at det i hht. jordbruksavtalen for 2019-2020 om *Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid* er avsatt et maksbeløp på henholdsvis kr. 83 400,- til avløsning i forbindelse med ferie og fritid. NRL mener derfor at Landbruksdirektoratets forslag til tilskudd er rimelig sammenlignet med ordningen i jordbruksavtalen. NRL vil i tråd med rapporten legge til grunn et tilskudd på minimum kr. 30 000,- og maksimum 20 % av produksjonspremien.

NRL foreslår at ordningen finansieres med friske midler gjennom reindriftsavtalen. Avløserordningen innarbeides under *Velferdsordninger*.

5.5 Tidligpensjon i reindriften

Som omtalt under punkt 4.3, vil NRL for kommende avtaleperiode prioritere ordninger knyttet til tidligpensjon og generasjonsovergang i næringen.

Ordningen med tidligpensjon skal bidra til å lette generasjonsoverganger i reindriften, der hensikten er å stimulere til tidligere generasjonsskifte og legge til rette for nyrekruttering. Se punkt 4.3.

NRL har fått tilbakemeldinger på at ordningen ikke er i tråd med den faktiske situasjon i reindriften ved beregning av referanseinntekt, og at den ikke er treffende i forhold til å nå målet om tidligere generasjonsoverganger i reindriften ved at den ikke er attraktiv nok. NRL mener derfor at forhandlingspartene må se på hvorvidt ordningen stimulerer til at siidaandeler blir overført til yngre utøvere på et tidligere tidspunkt, og om det er klare nok kriterier for hva som skal inngå ved beregning av referanseinntekt.

NRL mener også det er nødvendig at forhandlingspartene er enige om hva som skal inngå som referanseinntekt i hht. Forskrift om tidligpensjon i reindriften § 7 andre ledd.

NRL mener også at tilskuddet til enbruker- og tobrukerpensjon må økes for å oppfylle hensikten med forskriften.

6. NRLS PRIORITERINGER FOR AVTALEÅRET 2020 - 2021

Med bakgrunn i kapitlene 2 - 5 vil NRL prioritere følgende tiltak for avtaleåret 2020-2021:

- Øke reindriftsfradraget i hht. jordbruket
- Øke de frie midlene i RUF
- Øke distriktenes ressurser i arbeidet med arealsaker og lovpålagte oppgaver, herunder etablere reindriftsfaglige plankonsulenter i reinbeiteområdene
- Styrke ordninger knyttet til tidligpensjon og velferdsordninger
- Øke direktetilskuddene
- Opprette klima- og miljøtilskudd for utmarksbeite i reindriften

7. MINDREFORBRUK 2018-2019

I hht. de opplysninger som NRL har fått, foreligger det et mindreforbruk for avtaleåret 2018-2019. NRL foreslår at mindreforbruket overføres til pramming.

8. FORVENTNINGER TIL FORHANDLINGSRESULTATET FOR AVTALEÅRET 2020-2021 OG NRLS KRAV TIL ØKONOMISKE TILTAK

NRL er opptatt av at reindriften skal sikres en positiv økonomisk inntektsutvikling i avtaleperioden, med gode virkemiddelordninger som bidrar til å øke bærekraften i reindriften. NRL er opptatt av fokusområdene som framgår under punkt 6 blir styrket gjennom reindriftsavtalen for 2020-2021.

NRL foreslår en betydelig økning av de frie midlene i RUF. Dette er nødvendig for å få til en tilstrekkelig inntektsutvikling og for å nå de overordna målene om en bærekraftig reindrift i alle deler av landet. I dette ligger også behovene for infrastrukturtiltak i næringen, og at distriktene sikres ressurser til å ivareta sine beitearealer. Det skal også kunne gis støtte til forberedelse i andre saker av prinsipiell betydning for reindriften.

NRL har registrert at jordbruksfradraget har blitt økt. NRL forutsetter at dette også blir å gjelde for reindriftsfradraget.

NRL stiller fortsatt krav om at NRL som interesse-, nærings- og urfolksorganisasjon sikres midler for å styrke arbeidet i organisasjonen.

8.1 Økonomisk ramme

NRL mener det er viktig at reindriftsavtalen dekker opp for gjennomsnittlig lønnsøkning i Norge i avtaleperioden.

Den økonomiske rammen for avtaleåret 2020-2021 kreves satt til **236,65 mill. kroner.**

8.2 Utviklings - og investeringstiltak

NRL har ved flere anledninger påpekt nødvendigheten av å kartlegge hvilke behov reindriften har i forhold til infrastruktur og investeringstiltak. Dette vil bidra til en bedre oversikt over hvilke behov som finnes og gi et bedre grunnlag for avsetninger i RUF. For at forhandlingspartene skal få et nærmere innblikk i dette, vil NRL foreslå at forhandlingspartene oppretter en arbeidsgruppe som får i mandat å kartlegge behovet for utviklings og investeringstiltak innenfor reindriften.

NRL viser til ordningen for lærings- og omsorgsbaserte tjenester, og viderefører ordningen.

Reindriftenes Utviklingsfond

Det er allerede redegjort for at RUF må styrkes, herunder også de frie midlene. På bakgrunn av dette krever NRL at bevilgning til RUF økes til **47,05 mill. kr.**

NRL har innhentet en oversikt over investeringsbehov i forhold til gjerder og anlegg innenfor alle reinbeiteområder. Denne oversikten viser at behovet for opprusting av reindriftsanlegg er stort, noe som nødvendiggjør en målrettet satsning på dette i løpet av årene som kommer. NRL mener også det er behov for at posten *Fjerning av gammelt gjerdemateriell* inngår som en permanent ordning, da dette vil være et

viktig miljøtiltak og insitament for å få fjernet gammelt gjerdemateriell der det er nødvendig.

Når det gjelder pramming, vises det til NRLs rapport *Transport av rein til øyer og halvøyer i Finnmark og Troms (2019)*, hvor det legges til grunn at pramming er nødvendig og viktig i forhold til den tradisjonelle bruken av reinbeiter på øyer og halvøyer. Arbeidsgruppen legger videre til grunn at ordningen med pramming må videreføres, og at uansett hvilken organisasjonsform som velges, vil dette forutsette midler avsatt gjennom reindrifftsavtalen.

NRL viser til at prisene for pramming, herunder opp- og nedrigging, har økt med hele 400 %, samtidig som antall seilingsdøgn er redusert. NRL mener det er viktig å opprettholde seilingsplanen, og at det bevilges tilstrekkelig med midler til dette. Antall seilingsdøgn vil kunne øke p.g.a vær og vind, noe som må tas høyde for i avsetningen.

Totalregnskapet for 2018 viser et forbruk på 6,1 mill. kr. over avtalen. Det samme beløpet gjelder for 2019, hvor 5,5 mill. kr i sin helhet er benyttet, i tillegg til ca. 0,8 mill. kr. som reinbeitedistriktene 19 og 33T finansierte med andre midler. Dette viser at det foreligger et reelt behov for en bevilgning over avtalen på kr. 6,1 mill kr. til pramming i hht. dagens priser og organisering. Dette betyr også at det for 2020 mangler 1,6 mill. kr i forhold til behovet.

Under oppstartmøtet ble det signalisert at NRL arbeider med å finne nye besparende løsninger på organisering. I denne prosessen har NRL hatt flere runder med brukere, og hvor det i denne prosessen er fremkommet at det vil være fordelaktig, både i forhold til økonomi og gjennomføring, av transporten gjennomføres uten mellomledd. Dette innebærer at transporten skjer i hht. avtale mellom bruker og transportør. NRL vil følge opp saken med et møte med berørte distrikter i slutten av januar 2020.

NRL krever at det over Reindrifftsens Utviklingsfond avsettes midler til følgende tiltak for 2020- 2021:

- 8,2 mill kroner til utviklingsprogrammet
- 1,5 mill kroner til konfliktforebyggende tiltak
- 6,1 mill kroner til pramming
- 3,25 mill kroner til fagbrevordningen i reindriften
- 5,0 mill kroner til markedsutvalgets arbeid
- 2,5 mill. kroner til lærings- og omsorgsbaserte tjenester
- 0,5 mill. kroner til drift av klassifiseringssystem

- 10,0 mill. kroner til disposisjon for RUF' styre
- 0,5 mill. kroner til fjerning av gammelt gjerdemateriell
- 2,0 mill. kroner til pilotprosjekt, HMS
- 2,0 mill. kroner til gumpier/nødbuer, HMS
- 1,0 mill. kroner til stipend, høyere utdanning innenfor reindrift
- 2,5 mill. kroner til frakttilskudd
- 0,3 mill. kroner rapportering av slaktet rein
- 1,5 mill. kroner til kriseberedskapsfond

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- forskning og kunnskapsformidling
- transport av rein
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker
- øvrige reindriftnanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg
- vedlikehold og opprustning av eksisterende gjerder og slakteanlegg
- renovering av gjeterhytter
- refusjon av dokumenterte utgifter til deltagelse på kurs/etterutdanning og lignende for reindriftsutøvere
- støtte til tiltak for reindriftnæringen som følge av klimaskapte endringer
- sikring av reindriftns beiterett, herunder støtte i forbindelse med distriktenes arbeid med å ivareta reindriftns arealer, herunder støtte til forberedelse i saker av prinsipiell betydning for reindriftn
- andre praktiske tiltak innenfor reindriftn
- andre faglige tiltak for å fremme reindriftn, herunder veiledning og informasjon, kursvirksomhet, beitegransking, planlegging og prosjekter i regi av reindriftn
- utvikling av binæringer og formål av generell kulturell betydning for reindriftnsamene
- kompetansegivende kurs/ etterutdanning
- oppfølging av *Reindriftns hverdag*
- rekrutteringstiltak
- støtte til feltbarnehager og barn på småtrinnet
- kvinnerettet seminar

9. KOSTNADSSENKEDE OG DIREKTE TILSKUDD

NRL fremmer et totalt krav for kostnadssenkende og direkte tilskudd på *154,7 mill kroner* for avtaleåret 2020 - 2021 til ulike direkte tilskudd.

NRL mener det må innføres driftstilskudd til sideordnet rekrutteringsandel, jfr. punkt 4.4. Målet med ordningen er å sikre rekruttering, skape trygghet for den sideordnede rekrutteringsandelen og stimulere flere til å ta i bruk § 12 i reindrifftsloven.

Videre foreslår NRL at de som kommer inn under etableringsordningen, og som kjøper livdyr skal kunne gis forskudd på kommende års etableringstilskudd til kjøpet. Livdyrkjøpet skal dokumenteres og oversendes anvisningsmyndighet. Denne ordningen skal også gjelde ved etablering av nye siidaandeler.

NRL viser til at det over tid har det vært en utfordring for reineierne at utbetaling av direkte tilskudd over reindrifftsavtalen har vært svært forsinket. Dette har ført til unødig uro og irritasjon i reindriften. For å unngå dette, foreslår NRL at søknader om tilskudd over reindrifftsavtalen utbetales umiddelbart etter at søknaden er mottatt av fylkesmannen. Nødvendig kontroll av søknadene foretas etter at utbetaling har skjedd. Eventuelt for lite utbetalt tilskudd utbetales etter at kontroll er utført. For mye utbetalt tilskudd kreves tilbake av fylkesmannen.

9.1 Distriktstilskudd

Reinbeitedistriktenes saksmengde øker i takt med et velstandssamfunn i utvikling, økt industrialisering og økte inngrep m.m. Dette har medført at ressursbruken i forhold til arealvern innad i distriktene har økt tilsvarende, noe som igjen fremtvinger en styrking av administrasjonen i reinbeitedistriktene. Distriktene bruker betydelige ressurser til saksbehandling, samtidig som det er stor mangel på formell kompetanse innen administrasjon, økonomibehandling, organisasjonskunnskap og juss.

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Gjennom lover, forskrifter og regler er distriktet pålagt oppgaver som igjen utfordrer distriktenes økonomi og ressursbruk. Distriktene må bl.a følge opp arealplaner, kommuneplaner, utarbeide uttalelser til ulike inngrep samt at det er store utgifter til regnskap og revisjon.

NRL vil understreke at gode saksframstillinger fra distriktene gir beslutningstakere et godt grunnlag å fatte sine vedtak på. For distriktene innebærer dette manglende kapasitet til å arbeide med arealsaker, og fører til at

reindriften taper viktige beitearealer i tillegg til at beiteområdene blir fragmenterte og mindre anvendelig eller utilgjengelige.

Ordningen videreføres.

Det avsettes 17,4 mill kroner til ordningen med distriktstilskudd.

9.2 Produksjonspremie

Siidaandelens produksjonspremie beregnes med inntil 37 % av avgiftspliktige salgsinntekter.

Det utbetales ikke produksjonspremie for avgiftspliktig inntekt som overstiger kr. 1,5 mill. kroner pr. reinlag.

Det avsettes 40,5 mill kroner til ordningene med produksjonspremie.

9.3 Kalveslaktetilskudd

Satsen økes til kr. 750,-.

Det avsettes 37,5 mill kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd.

9.4 Etableringstilskudd

NRL øker tilskuddet og endrer *Forskrift om Etableringstilskudd § 5* med bakgrunn i et likebehandlingsprinsipp. Det foreslås også tilskudd til sideordnet rekrutteringsandel, jfr. punkt 8.6. Endringen blir som følger:

Person under 35 år som får *opprettet eller overdratt siidaandel til seg, innvilges et etableringstilskudd over 3 år, med inntil kr 80 000 per år.*

Det samme gjelder for sideordnet rekrutteringsandel.

Etableringstilskuddet er fritatt fra inntektskravet i § 2a første ledd.

Det avsettes 4,4 mill kroner til etableringstilskudd.

9.5 Driftstilskudd til sideordnet rekrutteringsandel

Det innføres driftstilskudd til de som har inngått eller inngår avtale om sideordnet rekrutteringsandel. Tilskuddet tilsvarer etableringstilskuddet, jfr. punkt 8.5.

Det avsettes 2,5 mill kroner til ordningen.

9.6 Særskilt driftstilskudd til ungdom

NRL viderefører ordningen som et ledd i å stimulere ungdom til å starte med reindrift. Tilskuddssatsen videreføres.

Det avsettes 2,2 mill kroner til ordningen.

9.7 Ektefelle - /samboertillegg

Ektefelletilskuddet rettes mot andeler der begge ektefeller/samboere står oppført som ledere av siidaandel. Inntektsgrensen fjernes. Ordningen skal stimulere til flere kvinnelige siidaandelsledere. Tilskuddssatsen fastsettes til kr. 30 000,-.

Det avsettes 3,6 mill kroner til ordningen.

9.8 Driftstilskudd til siidaandeler der kvinner står som eneste leder

Ordningen er omtalt under punkt 4.2, og der det foreslås at forskriften endres i tråd med det som var intensjonen med tilskuddet.

Ordningen videreføres, og økes til kr. 40 000,- pr. siidaandel.

Det avsettes 3,1 mill kroner til ordningen.

9.9 Klima og miljøtilskudd for utmarksbeite i reindriften

Det vises til punkt 3.2 hvor det er redegjort for ordningen.

Det utbetales et tilskudd på kr. 205 pr. dyr i vårflokk.

Det avsettes 43,0 mill kroner til ordningen.

10. ETABLERING AV REINDRIFTSFAGLIGE PLANKONSULENTER INNENFOR REINBEITEOMRÅDENE

NRL viser til punkt 2.2 hvor etablering av reindriftsfaglige plankonsulenter omtales. NRL foreslår på bakgrunn av dette at det opprettes 1 stilling innenfor hvert reinbeiteområde, totalt 6 stillinger.

Stillingene delfinansieres med 60 % over reindriftsavtalen.

Det avsettes 4,5 mill kr. til ordningen.

11. VELFERDSORDNINGER

Tilskudd til avløser ved ferie/fritid, jfr. punkt 5.4

Beregningen gjelder avløser ved ferie og fritid på minimum kr. 30 000,- og maksimum 20 % av produksjonspremien.

Det avsettes 16,0 mill kroner til ordningen.

Tilskudd til avløser ved sykdom, ulykker, omsorg og dødsfall, jfr. punkt 5.2

Det avsettes 1,8 mill kroner til ordningen.

Tilskudd til avløser ved svangerskap, jfr. punkt 5.3

Ordningen videreføres.

Det avsettes 1,2 mill kroner til ordningen.

Øvrige velferdsordninger

Ordningen videreføres.

Det avsettes 0,6 mill kroner til ordningen.

Tilskudd til tidligpensjon, jfr. punkt 5.5

NRL foreslår at enbrukerpensjon økes til kr. 200 000,-.

NRL foreslår at tilskuddet til tobrukerpensjon økes til kr. 275 000,-.

Det avsettes 4,0 mill. kr til ordningen.

12. ORGANISASJONSTILSKUDD

NRL skal sikre gode rammevilkår, tilby faglig bistand, bistå i endringsprosesser og øke kunnskapen i samfunnet om reindriften. NRL skal også imøtekomme de krav som stilles til organisasjon og være en troverdig alliansebygger som skaper verdi for lokallag, medlemmer, næringen og samfunnet for øvrig.

NRL er fornøyd med at organisasjonstilskuddet har blitt løftet noe de siste par årene, og mener at tilskuddet bør økes i hht. lønns- og prisstigning.

Organisasjonstilskuddet økes til 7,5 mill. kroner.

13. KRISEBEREDSKAP

NRL har i løpet av høsten gjennomført 2 seminarer om kriseberedskap i reindriften. Det er viktig å holde fokus på kriseberedskap, både i forhold til klimaendringer og akutte beitekriser som skyldes klimaforhold. Høyere temperaturer medfører introduksjon av nye plante- og dyrearter, parasitter m.m. Pr. i dag har man for lite kunnskaper om hvilke konsekvenser dette vil kunne gi for reindriften, blant annet i forhold til sykdommer og innvirkninger på beiten.

Nasjonalt sett har vi ikke god nok beredskap til å møte disse utfordringene i forhold til arktiske næringer, som eksempelvis reindrift. Denne dimensjonen har i liten grad blitt rettet fokus på i forhold til målene om å utvikle og utvinne nordområdene. NRL vil understreke at reindriften tradisjonelle kunnskaper må brukes aktivt for å

identifisere effektene av klimaendringer. Dette handler ikke bare om å redusere negative konsekvenser, men også om å være i forkant med hensyn til aktuelle tiltak.

NRL mener CWD-problematikken framtvinger arbeidet med å utarbeide beredskapsstrategier for miljø- og klimatrusler i forhold til reindrift, og det bør også etableres et eget miljøovervåkningsprogram der reindriften tradisjonelle kunnskaper inngår som grunnlag. Det bør også arbeides for økt forskning i forholdet mellom reindrift og klimaendringer og miljøforurensning. Ved forskning på klimaendringer og kartlegging av miljøtrusler må reindriften inkluderes.

NRL er fortsatt av den oppfatning at det må opprettes en helsetjeneste for rein, hvor det kan arbeides med overvåking og hvor det kan fremmes faglige tiltak som skal bidra til god helse og velferd for tamrein. I landbruket er det bygd opp helsetjenester i husdyrholdet som det foreligger gode erfaringer med. En helsetjeneste for rein skal kunne gi råd om sykdomshåndtering og sykdomsforebygging til ulike tider av året. Tjenesten skal også kunne gi anbefalinger om parasittbehandling, og formidle nyheter om forskning om helse og velferd hos tamrein. Oppgavene til en helsetjeneste for tamrein skal være både forebyggende helse- og velferdsarbeid, samt smitteberedskap og sykdomskontroll. Både Mattilsynet og Veterinærinstituttet bør være sentrale aktører i en slik tjeneste.

NRL mener derfor det viktig å øke kriseberedskapsfondet for å kunne følge opp og øke kunnskapene om konsekvenser ved klimaendringer, herunder etablere en helsetjeneste for rein.

Det avsettes 1,5 mill kroner til ordningen.

14. ØVRIGE ORDNINGER

Ordninger som ikke er spesielt nevnt, forutsettes videreført.

15. SAKER UTENFOR REINDRIFTSAVTALENS ØKONOMISKE RAMMER

15.1 Saker under Landbruks- og matdepartementet

Bedring av rammebetingelsene for reindriften i Trollheimen

NRL ønsker et møte vedr. bedring av rammebetingelser for reindriften i Trollheimen.

Evaluering av forvaltning av reindriften

Saken må følges opp i arbeidsgruppe.

Forbud mot bruk av saltsteiner

NRL ønsker en dialog med Mattilsynet angående bruk av saltsteiner til beitedyr og vilt i utmark.

Erstatningsreglene i reindrifftsloven

I en prinsipielt anlagt dom avsagt den 9. mai 2018 opphever Høyesterett lagmannsrettens dom i Tufsingdalsaken. Her fastslås det at reindrifftslovens regler om erstatningsansvar kan gi resultater som er i strid med Grunnloven og flere menneskerettighetskonvensjoner. Høyesterett legger til grunn at det behov for en snarlig revisjon av loven.

Reindrifftsloven § 67 fastsetter et objektivt solidarisk erstatningsansvar for alle reineiere i et reinbeitedistrikt, for skade som påføres av rein innenfor og i nærheten av distriktet. Hver enkelt reineier blir fullt ut ansvarlig for enhver skade, selv om vedkommende kan bevise at det ikke foreligger skyld.

Høyesterett tar et oppgjør med lovgivers håndtering av regelverket under henvisning til at tidligere lovgivningsarbeid av Høyesterett bærer preg av å være skrevet i en tid hvor synet på samenes rettigheter var annet enn i dag. Det uttales videre at de eldste forarbeidene viser en lite ærerik historie, og en nedvurdering av samisk reindrift sammenholdt med jordbrukets interesser som det ikke er grunnlag for i dag.

Høyesterett viser til at saken illustrerer nødvendigheten av en snarlig revisjon av reindrifftsloven, og at det i senere lovgivningsarbeid er nødvendig å ta hensyn til den samiske dimensjonen, herunder kravet til positiv forskjellsbehandling som kan følge av diskrimineringsvernet. Dette vil være relevant også i andre saker som gjelder samiske spørsmål, både ved regeltolkning og lovgivningsarbeid.

Høyesterett la til grunn at skadeserstatningsloven § 5-1 om medvirkning og § 5-2 om lemping har blitt anvendt feil av tidligere instanser. Høyesterett stadfestet i dommen at disse reglene får virkning hvor ansvarsgrunnlaget følger av særlovgivning, og er en uttalelse som har generell relevans.

NRL har ved flere anledninger tatt til orde for at de rigide erstatningsreglene i reindrifftsloven må endres. Dette har blitt avvist av LMD. NRL krever at Statens forhandlingsutvalg i løpet av årets forhandlinger legger frem et forslag til lovendring som er i tråd med Høyesteretts vurdering av gjeldende regler, og en tidsramme for når endringene vil være gjennomført.

Innføring av kryssboks i reindriftnmeldingsskjema

NRL ønsker å gi reineiere mulighet til å forhåndsbetale medlemskap. Dette kan gjøres ved at det innføres en kryssboks i reindriftnmeldingsskjema hvor det kan hakes av for medlemskap i NRL. Summen trekkes fra innvilget tilskudd.

NRL har vært i kontakt med Landbruksdirektoratet, og har forstått at dette er en funksjon som lett kan føres inn i skjemaet og ikke vil medføre merkbart merarbeid.

Utestenging fra vinterbeiter i Sverige

NRL ber om status for progresjonen i arbeidet med Norsk – Svensk reinbeitekonvensjon. Manglende konvensjon bidrar til å skape store utfordringer for berørte reinbeitedistrikter på norsk side. Finansiering av distriktene som er forhindret fra å benytte vinterbeitene på svensk side, løses som ved tidligere år utenfor reindriftnavtalens rammer.

Forslaget til ny fjellov

NRL ber om status for arbeidet, herunder plan for konsultasjoner.

Jordskifteloven

NRL ber om status for oppfølging av arbeidet, herunder må det foreslåtte konfliktløsningsorganet igangsettes så snart som mulig.

Forskning og utvikling

NRLs fastholder tidligere krav om at informasjon om kvinnerettede tiltak, samt at det opprettes en kontaktperson som kan gi søkeveiledning.

15.2 Saker under Klima- og miljødepartementet

Rovviltforvaltningen og utbetaling av rovvilterstatninger

Det har over tid har vært en utfordring for reineierne at utbetaling av erstatning for rein drept av rovvilt har vært svært forsinket i enkelte områder. Dette er ikke akseptabelt, og er en situasjon som må unngås i fremtiden.

NRL krever at den fastsatte fristen på 15. oktober overholdes i forhold til erstatningsutbetalingen. Dersom fristen ikke overholdes, skal det utbetales et forskudd til de som ber om det.

15.3 Saker under Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Arealforvaltning i reinbeiteområdene (Nasjonale planretningslinjer)

Presset mot reindriftns arealer øker stadig, og hvor det er liten forutsigbarhet i forhold til hvordan kommuner og Fylkesmenn håndterer disse sakene. På denne bakgrunn har NRL ved flere anledninger stilt krav om at statlige planretningslinjer må på plass som et viktig verktøy i arealplanleggingen. Som allerede nevnt har de

fleste kommuner verken kunnskap eller kompetanse om reindrift, noe som bidrar til at reindriftsinteressene ikke blir tatt hensyn til i arealsaker.

NRL mener derfor at arbeidet med statlige planretningslinjer må gjenopptas under henvisning til at *plan- og bygningsloven* § 6-2 hvor det heter at «...*Kongen kan gi statlige planretningslinjer for landet som helhet eller for et geografisk avgrenset område*». Planretningslinjene skal legges til grunn ved statlig, regional og kommunal arealplanlegging som berører det samiske reinbeiteområdet.

Krav om samme organisering av reindriftsforvaltningen

NRL mener at det må være en lik organisering av reindriftsforvaltningen innenfor hvert reinbeiteområde, med egen reindriftsavdeling og en egen reindriftdirektør.

NRL ønsker å drøfte hvordan dette kan gjennomføres.

Status for arbeidet med SRU-II

NRL ber om status for oppfølging av arbeidet med SRU-II utover forslaget til ny konsultasjonslovgivning.

15.4 Saker under Samferdselsdepartementet

Forbud mot veisalting på utsatte veier i reinbeiteområdene

NRL tok opp denne saken i 2018, og hvor samferdselsministeren skulle følge opp saken. NRL ber om en status for dette.

Reinpåkjørsler på vei og jernbane

NRL avventer tilbakemelding på de saker som ble tatt opp i forbindelse med gjeldende avtale. Dette gjelder bl.a veisalting, samordning av satser for rein drept av rovvilt og påkjørsler på jernbane, plan for å redusere reinpåkjørsler.

Erstatningssatser for rein drept på jernbane

NRL mener at erstatningene må justeres i tråd med satsene som brukes ved tap til rovvilt. NRL ber om et møte med ansvarlig departement om denne saken.

15.5 Saker under Finansdepartementet

Skattlegging av infrastruktur i reindriften

NRL viser til punkt 3.2 og ber om et møte med Finansdepartementet om denne saken.

Avgiftsfritak ved kjøp av tohjuls motorsykkel

NRL ønsker å drøfte denne saken.

16. SAMLET KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE 2020 - 2021

Fordeling av de ulike postene (mill. kroner)

Post	Benevnelser	Reindrifftsavtale	NRLs krav	Differanse
		2019 - 2020	2020 - 2021	
51	Reindrifftsens utviklingsfond	36,6	51,35	14,75
72	Organisasjonstilskudd	7,3	7,5	0,2
75	Direkte tilskudd	88,2	154,2	66,0
79	Velferdsordninger	4,0	23,6	19,6
	Sum	136,1	236,65	100,55

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill. kroner)

Benevnelse	Reindrifftsavtale 2019 - 2020	NRL 's krav 2020 - 2021	Differanse
Konfliktforbyggende tiltak	1,5	1,5	0
Utviklingsprogrammet	8,2	8,2	0
Fagbrevordningen	2,5	3,25	0,75
Markedstiltak	5,0	5,0	0
Pramming	4,5	6,1	1,6

Lærings og omsorgsbaserte tjenester	2,5	2,5	0
Drift av klassifiseringssystem	1,0	0,5	-0,5
Fjerning av gammelt gjerdemateriell	0,8	0,5	-0,3
Rapportering av rein	0,3	0,3	0
Etablering av reindriftsfaglig plankonsulent	0	4,5	4,5
Investering av gumpier/sikringsbuer	0	2,0	2,0
Pilotprosjekt - HMS	2,0	2,0	0
Frakttilskudd	2,5	2,5	0
Stipend ved høyere utdanning i reindrift	0	1,0	1,0
Kriseberedskapsfond	1,0	1,5	0,5
Til disposisjon for RUF's styre	4,8	10,0	5,2
Sum	36,6	51,35	14,75

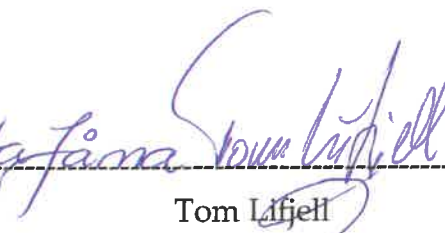

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill kroner)

Benevnelse	Reindrifftsavtale	NRL's krav	Differanse
	2019 - 2020	2020 - 2021	
Distriktstilskudd	17,4	17,4	0
Produksjonspremie	35,5	40,5	5,0
Kalveslaktetilskudd	25,6	37,5	11,9
Driftstilskudd til kvinner	1,9	3,1	1,2
Særskilt tilskudd ungdom	0	2,2	2,2
Etableringstilskudd	4,4	4,4	0
Ektefellestilskudd	1,2	3,6	2,4
Driftstilskudd sideordnet rekrutteringsandel	0	2,5	2,5
Klima og miljøtilskudd til beiting i utmark	0	43,0	43,0
Sum	88,2	154,2	66,0

Spesifikasjon av post 79: Velferdsordninger

Benevnelse	Reindriftsavtale	NRL's krav	Differanse
	2019 - 2020	2020 - 2021	
Avløser ved sykdom de første 16 sykedager	0	1,8	1,8
Avløser ved ferie/fritid	0	16,0	16,0
Avløser ved svangerskap	1,0	1,2	0,2
Tidligpensjon	2,5	4,0	1,5
Øvrige velferdsordninger	0,5	0,6	0,1
Sum	4,0	23,6	19,6

Tromsø den 9. januar 2019

Ellinor Marita Jåma   Tom Lofjell   Berit Marie P. Eira

NRLs forhandlingsutvalg